

Zakres podstawy programowej – historia, klasa 4

I. Z historią na Ty

1. Pierwsza lekcja historii

- historia jako nauka o przeszłości;
- różne znaczenia pojęcia „historia”;
- różnice między historią, baśnią i legendą;
- znaczenie poznawania historii;
- odróżnianie wydarzeń historycznych od elementów fikcyjnych;
- praca historyka i sposoby przekazywania wiedzy o przeszłości.

2. Historia – nauka o przeszłości

- źródła historyczne i ich podział;
- źródła pisane i niepisane;
- archeologia i jej znaczenie w poznawaniu przeszłości;
- przyczyny i skutki wydarzeń;
- ocena wiarygodności źródeł historycznych;
- znaczenie autora, celu i kontekstu powstania źródła.

3. Historia mojej rodziny

- pamiątki rodzinne i opowieści jako źródła wiedzy o przeszłości;
- krewni i pokolenia;
- genealogia i drzewo genealogiczne;
- tradycje rodzinne;
- znaczenie pamiątek i tradycji dla zachowania historii rodziny;
- przedstawianie historii rodziny na podstawie drzewa genealogicznego.

4. Czas w historii

- chronologia i jej znaczenie;
- oś czasu;
- stulecie, wiek i tysiąclecie;
- cyfry arabskie i rzymskie;
- okresy p.n.e. i n.e.;
- prehistoria i epoki historyczne;
- ramy czasowe głównych epok historycznych;
- umieszczanie wydarzeń na osi czasu.

5. Obliczanie czasu w historii

- określanie wieku wydarzenia;
- początek i koniec wieku;
- obliczanie upływu czasu między wydarzeniami;
- wydarzenia z okresu p.n.e. i n.e.;
- obliczanie czasu na przełomie obu er;
- przyporządkowywanie wydarzeń do epok historycznych.

II. Mała i duża ojczyzna

1. Mieszkamy w Polsce

- wspólnota państwowa i narodowa;
- państwo, naród i ojczyzna;
- patriotyzm;
- polskie symbole narodowe;
- polskie święta państwowe i ich znaczenie;
- Polonia;
- symbole Unii Europejskiej;
- znaczenie symboli narodowych i europejskich dla wspólnoty.

2. Moja mała ojczyzna

- mała i duża ojczyzna;
- regiony Polski;
- tradycje i zwyczaje regionalne;
- różnice kulturowe i historyczne między regionami;
- gwara i dziedzictwo regionalne;
- znaczenie tradycji i obrzędów dla budowania wspólnoty.

3. Historia mojej okolicy

- historia lokalna;
- zabytki, pomniki i inne ślady przeszłości;
- plan miasta jako źródło wiedzy o historii lokalnej;
- patroni ulic i instytucji;
- legendy związane z regionem;
- ograniczenia legend jako źródeł historycznych;
- ochrona zabytków;
- przedstawianie historii własnej miejscowości lub okolicy.

4. Jak korzystać z mapy historycznej?

- mapa i plan historyczny;
- elementy mapy;
- legenda i skala;
- odczytywanie informacji z map historycznych;
- wykorzystanie map przez historyków;
- wyciąganie wniosków na podstawie mapy;
- łączenie informacji z mapy z innymi źródłami;
- tworzenie prostej mapy historycznej.

III. Z najdawniejszych dziejów

1. Jak żyli pierwsi ludzie?

- pochodzenie i ekspansja człowieka;
- życie człowieka pierwotnego;
- koczowniczy i osiadły tryb życia;

- początki rolnictwa i hodowli;
- udomowienie zwierząt;
- rewolucja neolityczna;
- Żywność Półksiężyc;
- skutki przejścia do osiadłego trybu życia;
- zasiedlanie różnych kontynentów.

2. Pierwsze cywilizacje

- cywilizacje rozwijające się w dolinach wielkich rzek;
- powstanie pierwszych miast i państw;
- miasta-państwa;
- Mezopotamia;
- kanały nawadniające;
- wynalezienie pisma;
- osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii i Babilonii;
- Kodeks Hammurabiego i kodyfikacja prawa;
- znaczenie pierwszych osiągnięć cywilizacyjnych dla późniejszych epok.

3. W starożytnym Egipcie

- Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji;
- Nil i jego znaczenie dla życia mieszkańców;
- warunki życia w Egipcie;
- społeczeństwo egipskie;
- struktura społeczna;
- faraon i jego pozycja;
- zależność między środowiskiem naturalnym a rozwojem państwa.

4. Osiągnięcia starożytnych Egipcjan

- osiągnięcia cywilizacji egipskiej;
- hieroglify;
- piramidy;
- politeizm i wierzenia Egipcjan;
- mumifikacja i życie pozagrobowe;
- architektura, sztuka i nauka;
- wpływ wierzeń na budownictwo i medycynę;
- Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutanchamona, popiersie Nefertiti i piramidy w Gizie.

5. Od hieroglifów do alfabetu

- powstanie i znaczenie pisma;
- pismo obrazkowe;
- hieroglify;
- pismo klinowe;
- rozwój pisma;
- powstanie pisma alfabetycznego;
- rola Fenicjan w rozwoju alfabetu;
- znaczenie pisma dla rozwoju państw, społeczeństw i kultury;
- porównanie różnych rodzajów pisma.

IV. W starożytnej Grecji

1. Świat starożytnych Greków

- warunki geograficzne Grecji;
- Hellada i Hellenowie;
- polis;
- czynniki łączące starożytnych Greków;
- religia i mitologia grecka;
- najważniejsi bogowie greccy;
- mity i herosi;
- wpływ warunków naturalnych na życie i organizację polityczną Greków;
- wpływ mitologii na sztukę i literaturę;
- związki frazeologiczne wywodzące się z mitologii.

2. W starożytnych Atenach

- demokracja ateńska;
- obywatele i prawa polityczne;
- Perykles;
- życie codzienne mieszkańców Aten;
- agora, Akropol i Partenon;
- cechy demokracji ateńskiej;
- położenie kobiet, niewolników i obywateli;
- porównanie demokracji ateńskiej ze współczesnymi systemami demokratycznymi.

3. Osiągnięcia starożytnych Greków

- sztuka i architektura grecka;
- rzeźba;
- filozofia;
- nauka grecka;
- Fidiasz;
- Sokrates, Platon i Arystoteles;
- Pitagoras;
- Sofokles i Hipokrates;
- wpływ osiągnięć Greków na współczesną kulturę i naukę;
- zasięg cywilizacji greckiej.

4. W greckim teatrze i na stadionie

- początki teatru greckiego;
- tragedia i komedia;
- epos;
- Homer;
- „Iliada” i „Odyseja”;
- sport w życiu starożytnych Greków;
- igrzyska olimpijskie;
- starożytne i współczesne igrzyska;
- różnice i podobieństwa między teatrem starożytnym i współczesnym;
- legenda o Troi i znaczenie frazeologizmu „koń trojański”;

- archeologiczne poszukiwania Troi.

V. Dzieje starożytnego Rzymu

1. Jak powstało Cesarstwo Rzymskie?

- legendarne początki Rzymu;
- królestwo, republika i cesarstwo;
- ekspansja terytorialna Rzymu;
- organizacja armii;
- rzymski legionista;
- prowincje;
- barbarzyńcy;
- kryzys i upadek Cesarstwa Rzymskiego;
- przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego;
- najdalszy zasięg imperium;
- różnice między republiką starożytną i współczesną.

2. W starożytnym Rzymie

- społeczeństwo rzymskie;
- patrycjusze, plebejusze i niewolnicy;
- życie codzienne mieszkańców Rzymu;
- rozrywki rzymskie;
- Rzym jako stolica imperium;
- Forum Romanum;
- amfiteatr i Koloseum;
- triumf;
- wierzenia Rzymian;
- wpływ religii greckiej na religię rzymską;
- Rzym jako centrum polityczne, społeczne i kulturalne imperium.

3. Dziedzictwo Cesarstwa Rzymskiego

- romanizacja;
- łacina;
- języki romańskie;
- Prawo XII tablic;
- prawo rzymskie;
- znaczenie prawa rzymskiego dla współczesnej Europy;
- rzymskie drogi;
- akwedukty;
- architektura i sztuka rzymska;
- materialne i niematerialne ślady Imperium Rzymskiego;
- trwałość dziedzictwa rzymskiego.

4. Początki chrześcijaństwa

- Jezus z Nazaretu;
- judaizm i jego związki z chrześcijaństwem;
- monoteizm;

- Dekalog;
- Mesjasz;
- początki chrześcijaństwa;
- apostołowie i działalność pierwszych chrześcijan;
- atrakcyjność chrześcijaństwa dla różnych grup społecznych;
- przyczyny prześladowań chrześcijan;
- rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim;
- Edykt mediolański i wolność religijna;
- symbole pierwszych chrześcijan;
- porównanie chrześcijaństwa i religii rzymskiej.